

WORKSHOP OM KVINNOKARTOR

15-16 JUNI 2019

Plats: Enkehuset, Norrtullsgatan 45, Stockholm
Arrangör: DEA-föreningen för kvinnohistoriskt museum

SYFTE MED WORKSHOPEN:

att de deltagare som håller på att göra och/eller gjort kvinnokartor skulle få möjlighet att träffas och utbyta erfarenheter.

MÅL MED WORKSHOPEN:

att komma fram till hur deltagarna ska kunna hjälpa varandra, utveckla verksamheten och samarbeta i fortsättningen.

DELTAGARE

Anita Dahlberg - Stockholm

Christina Duvander (söndagen) - Stockholm

Ebon Kram - Sundsvall

Elin Hägg - Gotland (Visby)

Frida Burström - Karlstad/Kristinehamn

Gunilla Nilsson Edler - Östersund

Hjördis Eiranson Kram (lördagen) - Stockholm

Kerstin Åkare, ordförande DEA och kontaktperson Göteborg och Lidköping

Mocki Hägg - Stockholm

Siv Heurlin - Söderslätt (Malmö)

Ulrika Hådén - Njurunda

Viia Delvéus - Söderslätt (Malmö)

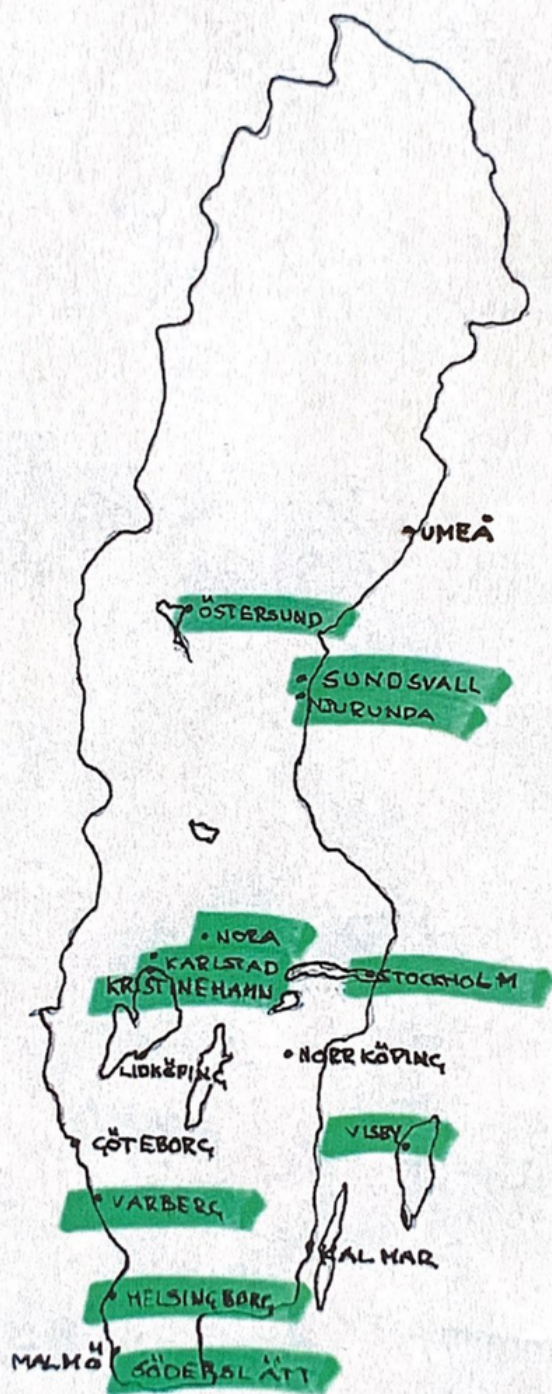
Yvonne Ljungqvist - Stockholm

14 personer deltog. Sex personer från DEAs styrelse i Stockholm. Åtta personer från olika delar av landet som gjort eller håller på att göra kvinnokartor. Dessa kom från Gotland, Karlstad/Kristinehamn, Njurunda, Sundsvall, Söderslätt, Varberg och Östersund.

I denna dokumentation presenteras arbetet under workshopen. Dokumentationen är gjord av Elin Hägg med hjälp av Anita Dahlberg och Mocki Hägg. Fotografierna är tagna av Elin Hägg om inget annat anges. Dokumentationen syftar till att ge en överblick över resultat och diskussioner snarare än en tidsenlig redovisning av workshopen. Saker som framkom tidigt under workshopen kan därför redovisas först senare i dokumentet. De trevliga mat- och fika-pauserna nämns inte, men ska för den delen inte underskattas.

De tips och idéer som kom fram genom diskussioner på workshopen presenteras för sig (Bilaga 1 - "Tips och idéer inför arbetet med kvinnokarta"). Detta för att få en samlad information inför framtida arbeten med kvinnokartor.

KVINNOKARTOR (FÄRDIGA ELLER PÅ GÅNG)
JUNI 2019

MED PÅ WORKSHOP JUNI -19

Karta: Mocki Hägg

INLEDNING AV WORKSHOPEN

Workshopen inleddes med att Kerstin Åkare, ordförande i DEA, hälsade välkommen och Mocki Hägg, moderator för workshopen, presenterade upplägget. Anita Dahlberg, medlemsansvarig i DEA, berättade om kvinnokartan som fenomen och om den första kvinnokartan i Stockholm, Lisbet Scheutz "Berömda och glömda stockholmskvinnor. 7 stadsvandringar" (1995). Anita berättade även om DEA Stockholms kvinnokarta som kom till för tio år sedan.

Ett hedrande och värdefullt bidrag till workshopen var ett stipendium från Kvinnofolkhögskolans gåvo- och minnesfond till Lilian Hultins och Stina Sundbergs minne, Kvinnofolkhögskolan i Göteborg.

PRESENTATIONSRUNDA

Alla deltagare presenterade sig kort med namn, ort och hur långt de kommit i kartarbetet liksom sina förväntningar på träffen.

Förväntningarna på workshopen stämde väl överens med det ovan nämnda syftet med helgen - att få utbyta erfarenheter, lära sig av varandra och utveckla samarbetet. De som ännu inte var klara med kartorna (Njurunda, Gotland, Karlstad/Kristinehamn och Varberg) hoppades på att få lära sig av dem som kommit längre.

Även de som hade en färdig produkt var överens om att det fanns mer att göra även om själva kartan var klar - alla var därför överens om att träffen var mycket välkommen för fortsatt utveckling.

PRESENTATION AV KARTORNA

Var och en av deltagarna presenterade sina kartor och tankar kring disposition, utformning, urval och målgrupp.

Några av de tryckta kartor som finns togs upp: Stockholm inklusive Fruängen, Kalmar, Malmö, Landskrona, Lidköping, Göteborg, Nora, Sundsvall, Östersund, Umeå liksom de kartor som är på gång: Varberg, Kristianstad, Karlstad/Karlstad, Njurunda, Gotland. Här var deltagarna i olika delar av processen med att skapa kartor. Här presenteras en kort sammanfattning av presentationerna.

Några av de kvinnokartor som finns

NYA STOCKHOLMS KVINNOKARTA

Först ut var Anita som berättade om arbetet med “NYA Stockholms kvinnokarta”. Kartan utgick från “Stockholms kvinnokarta” som kom år 2009. Ebon som var med då flikade in och berättade om initiativet till den första kartan. Behovet av att lyfta kvinnors historia i en annars mansdominerad historieskrivning kunde inte nog understrykas.

“NYA Stockholms kvinnokarta” är tre gånger större än den gamla med karta och vandringsförslag för varje stadsdel med stopp vid kvinnors avtryck i det offentliga rummet.

Anita berättade om svårigheter och möjligheter med att Stockholm är så stort med så många intressanta kvinnoöden och att urvalsfrågan är viktig.

FRUAR & FRÖKNAR I FRUÄNGEN

Anita presenterade även denna karta som kom 2017. Den utgår från de platser och gator i Fruängen som namngetts utifrån nu mer eller mindre kända historiska kvinnor – och en litterär (Lotta Svärd). I kartan presenteras i bokstavsordning 26 kvinnor med ett uppslag per kvinna och en karta över stadsdelen finns med.

SUNDSVALLS KVINNOKARTA II

Ebon berättade om arbetet med “Sundsvalls Kvinnokarta II”. Den första kartan publicerades 2015 och 2019 kom en ny utökad version. Ebon lyfte bland annat svårigheterna i att välja ut vilka kvinnor som skall vara med - ska det vara kända eller okända? En diskussion följde om hur det går att hitta information om de kvinnor som det inte finns så mycket skrivet om.

VARBERG

Eva berättade hur de i Varberg är en grupp om fyra kvinnor som med hjälp av Studieförbundet håller på att göra en kvinnokarta. Planen är att Varbergs kvinnokarta skall vara klar och släppas 3 september 2019 och alla deltagare är hjärtligt välkomna till release-festen.

KARLSTAD/KRISTINEHAMN

Frida är i startgroparna med att göra en karta och lutar åt att göra en över Kristinehamn. Hon har precis börjat och vill därför gärna ha tips och idéer för hur hon kan komma igång. Var ska hon börja och hur hittar hon andra att arbeta med? Workshopen kommer bli mycket givande för att komma vidare med arbetet.

GOTLAND

Elin berättade om arbetet med att göra en kvinnokarta över Gotland. Även här var starten en studiecirkel. Idag arbetar tre aktivt med kartan. Gotland har kommit en bit på väg men liksom i fråga om Karlstad/Kristinehamn behövs tips, idéer och tankar för att komma vidare.

ÖSTERSUNDS KVINNOKARTA

Gunilla berättade om hur de arbetat med att göra en karta i Östersund. Arbetet har gjorts i en egen förening, Meja-föreningen, med anknytning till DEA. En första karta gjordes för några år sedan men nu har de gjort en ny i form av en broschyr som finns till salu på olika ställen i Östersund och via hemsida. Gunilla lyfte fram vikten av att ha goda kontakter med distributörer.

För den nya kartan har de lagt ner stort fokus på att få en snygg layout. Gunilla berättade även om den databas som är på gång över de jämtländska historiska kvinnorna.

KVINNOKARTA SÖDERSLÄTT

Viia och Siv berättade hur de inspirerades av “Stockholms kvinnokarta” när de gjorde en kvinnokarta över Söderslätt, trakten från Malmö till Trelleborg. Genom resurscentrum och nätverket Femnet har de förutom en digital karta bland annat gjort boken “Kvinnor på Söderslätt” och föreläsningar om historiska kvinnor.

De har tidigare även varit i kontakt med Trelleborgs museum om att göra en utställning, men det blev tyvärr inget av. Det finns fortfarande ett stort behov av att sprida kvinnohistoria.

NJURUNDA

Ulrika, som även var med att göra Sundsvalls kvinnokarta, visade och berättade hur de nu håller på att göra en kvinnokarta för Njurunda. De har utgått från olika teman de vill ha med - exempelvis barnmorskor. Njurunda-gruppen har även pratat med många äldre som minns en del kvinnor som varit betydande men som inte hamnat i historieböckerna eller i arkiven. På så sätt har de hittat många intressanta och viktiga historier som bör vara med i en kvinnokarta.

Ulrika presenterade många tankar kring hur de ska gå vidare - många deltagare höll med om att de har en relevant och tydlig plan för sitt arbete. Även i Njurunda planerar de att sträcka sig över ett stort geografiskt område, och tänker att det går att komma runt den problematiken med hjälp av många små vandringar eller tema-vandringar. Bland annat planeras speciella kyrkogårdsvandringar.

Ulrika presenterar arbetet med Njurundas kvinnokarta

EN FEMINISTISK TURISTGUIDE GÖTEBORG

Kerstin berättade om Göteborgs kvinnokarta. Den gjordes med “Stockholms kvinnokarta” som inspiration och den har därför liknande layout och utformning. En diskussion följde om fördelar och nackdelar med att arbeta efter en gemensam mall. Det diskuterades också hur svårt det är att arbeta själv med en karta som Kerstin gjorde i Göteborg.

LIDKÖPING KVINNOKARTA

Kerstin visade även upp “Lidköpings Kvinnokarta”. Denna har ett annat format än de vi sett tidigare, där de flesta haft formen av broschyrer eller guideböcker. Lidköpings kvinnokarta är en “veckla-ut” karta som är smidig att dela ut och ta med sig. Det diskuterades kort vilket format som var bäst, men alla var överens om att det var beroende på vad syftet med kartan är och hur stort område som täcks.

Kerstin lyfte också vikten av att ha med många olika historiska kvinnor, såsom idrottare, hemmafruar, entreprenörer, fattiga och rika etc. för att visa på många olika typer av kvinnohistoria och kvinnoliv.

ÖVRIGA KARTOR

Anita berättade om några andra kartor och exempel på kart-liknande projekt som skett både i kontakt med DEA och helt utan kontakt med DEA som hon hittat:

NORRKÖPING

”Moas röda vägar i Norrköping” är en karta från Norrköping troligen från år 1990 som bygger på Moa Martinssons böcker. Den är upplagd som en vandring och varje stopp har ett citat ur någon av hennes böcker.

KALMAR

Inom Kalmar länsmuseum har Barbro Johnsson framställt två kartor, dels en om Jenny Nyström ”Jenny Nyström. Vandra i Jenny Nyströms Kalmar” (2012) dels en som utgår från släkten von Krusenstjierna, ”Promenera i Krusenstiernornas Kalmar” (2015), som bland annat rör de tre systrarna von Krusenstjerna. Barbro Johnsson kunde tyvärr inte komma till workshopen.

UMEÅ

”Kvinnokalender Umeå 2018” är uppbyggd kring några av konstnären Maria Perssons kvinnoporträtt ”Dagens dam” och de platser dessa kvinnor anknyts till. På sista sidan finns en karta över Umeå där platserna är utmärkta. Tyvärr kunde ingen från Umeå vara med vid denna träff. Kontaktperson där är Kerstin Nordlander.

NORA

”Historiska Kvinnor i Nora” är en kvinnokarta som har samma form som Lidköpings – ett hopvikt blad. Den har utarbetats av Elin Sörman, kultursekreterare i Nora kommun, som tyvärr blivit sjuk och måste ställa in resan till denna workshop.

MALMÖ

I Malmö gjordes för flera år sedan en karta över Möllevången. Anita anser att den skulle behöva ändras och utvecklas men för tillfället finns inga kontakter där.

HELSINGBORG

”Kvinnokarta Helsingborg” är ett projekt som från början (2017) drevs inom Medborgarskolan men nu av en förening, Femhbg. Föreningen organiserar bland annat vandringar och föreläsningar men har ingen färdig karta.

LANDSKRONA

”Kvinnokarta Helsingborg” initierade också verksamhet inom Landskrona och en karta framställdes. Den är inlagd på DEAs hemsida.

KRISTIANSTAD

Även här försökte ”Kvinnokarta Helsingborg” initiera en verksamhet. I maj 2019 startade två personer ett nytt projekt inom Medborgarskolans ram för att utveckla en kvinnokarta.

SAMMANFATTNING

Flera kartor finns redan gjorda av olika typ och kvalitet. Deltagarna var överens om att de kartor som presenterats under workshopen hade olika för- och nackdelar, och att det var givande att se dessa och diskutera olika arbetssätt. Alla deltagare var överens om att det var nyttigt att höra om olika kartor och arbetssätt. Flera nya tankar och idéer väcktes.

ÖVNING

Moderator Mocki initierade en övning. De deltagare som hade gjort kartor fick med hjälp av post-it-lappar berätta om det som varit svårt alternativt givande i arbetet med kvinnokartor. Här skulle deltagarna nämna dels tre saker som var bra och som de var stolta över och dels tre saker som skulle kunna utvecklas. De som ännu ej gjort kartor fick lista tre saker som de kämpar med just nu. Lapparna sattes sedan upp på väggen för diskussion.

Framförallt kom många av de positiva lapparna att handla om hur roligt och givande det varit att arbeta tillsammans. Det som ändå varit svårt rörde dels urval och beslut om utformning. Det kom även upp svårigheterna med att arbeta i grupp, att någon måste "hålla i piskan" och se till att alla gör det de ska.

De blå lapparna, de som sattes upp av de som ännu håller på att färdigställa sina kartor, hade alla liknande svårigheter - dessa frågor rörde framförallt finansiering, distribution, urval och samarbeten.

Efter en genomgång av lapparna sammanställde Mocki lapparna till ett diskussionsunderlag och en diskussion följde.

Lapparna på väggen

DISKUSSION

GEMENSAMMA REGLER FÖR DEA-KARTOR

Separatistiskt eller ej?

Gunilla framhöll att föreningen Meja är öppen för alla, män som kvinnor, som demokratisk princip. Andra menade att arbetet med kvinnokartor ska vara separatistiskt, endast för kvinnor, och att det enligt DEAs stadgar ska vara det. Flera poängterade vikten av att lyfta kvinnligt företagande i fråga om tryck, layout m.m. Ebon berättade hur de satt krav på att få bli intervjuade av kvinnliga journalister m.m.

Enskild förening; via DEA; som studieförbund?

Som det blev tydligt under presentationsrundan finns det många olika sätt att ordna det praktiska arbetet kring kartan. Detta innefattar även hanteringen av pengar i form av bidrag, inkomster för kartan, kostnader för tryck m.m. Ska DEA vara ansvarig, ska det gå via ett studieförbund eller en egen förening? Det finns inga tydliga svar för hur det ska göras.

DEAs logga?

Ska DEAs logga vara med, och i så fall hur? Någon ifrågasatte om den ens ska vara med om DEA inte bidragit med finansiering till kartan? Samtidigt finns det en poäng med att ha med den för att sprida information om föreningen liksom andra kartor.

BESLUT

- *DEA kan inte ställa krav på att andra föreningar som gör kvinnokartor skall vara separatistiska, varje grupp får själva bestämma hur de vill göra men skall diskutera detta utifrån DEAs stadgar och ståndpunkt.*
- *Kvinnor skall vara kontaktpersoner inom nätverket.*
- *Viktigt att premiера kvinnligt företagande - layout, foto, grafisk design, tryck, distribution m.m.*

UPPHOVSRÄTT

Källhänvisning och bilder

Frågan lyftes om detta är nödvändigt. Anita berättade om juridiken bakom och hur de arbetat med "NYA Stockholms kvinnokarta". I en trycksak är det viktigt att följa de lagar och regler som finns. Det påpekades även att kartor har egna specifika regler. Ett bra råd är att tidigt ta kontakt med stadsbyggnadskontoret och/eller en GIS-ingenjör för hjälp.

Deltagarna kom fram till att det är viktiga saker att ha koll på men att det är tidskrävande och svårt. Bra därför med ett nätverk för att kunna hjälpa varandra.

Här kan det finnas anledning för nätverket att gå in i problematiken mer i detalj vid senare tillfälle.

BESLUT

- *Lagar och regler kring upphovsrätt skall följas.*
- *Ta råd av dem med erfarenhet på området.*

EKONOMI OCH FINANSIERING

Hur finansieras kartan?

DEA har inga medel att dela ut för kartor. En del grupper har fått tidigare, men som det ser ut nu får varje grupp försöka finansiera själva. Det framhölls att det finns stipendier och olika fonder att söka från. Ofta finns tryck-bidrag för föreningar. Det går att kontakta studieförbund eller museum m.m. för att se om de kan tänka sig ett samarbete.

En diskussion uppstod kring om en grupp ska skapa en egen förening eller om de skall gå via DEA. Vad är bäst för varje grupp och för DEA som stort? Dock kom diskussionen inte fram till något direkt svar på frågan.

Ta betalt?

Det påpekades att det är viktigt att ta betalt för exempelvis föreläsningar och stadsvandringar - dels för att få in pengar men också för att visa att det vi gör är värt att betala för. Kvinnors arbete ska inte nedvärderas och bli gratis.

Ska kartan kosta pengar eller ska den delas ut gratis?

Här tänkte deltagarna lite olika, både deltagarna i workshopen liksom i de lokala grupperna. Detta beror på vilken form kartan har. Vad som kan vara bra att tänka på är att ungefär 10% av upplagan "försvinner" när den delas ut till medverkande, bidragsgivare och som reklam.

DISTRIBUTION OCH MARKNADSFÖRING

De som redan gjort kartor berättade hur de gjort med distribuering. Lokala bokhandlare, museum, bibliotek m.m. har fungerat rätt bra, men deltagarna får själva sköta en mycket stor del av distribution och kontakter. En del hittar kartorna via DEAs hemsida, men framförallt måste distributörer kontaktas direkt. Svårt med turistbyråer då de vill ha betalt för att administrera. Ebon lyfte även svårigheten med distribution och skillnaderna mellan att verka på en mindre ort alternativt en större stad som Stockholm där det finns fler att vända sig till. Samtidigt är utbudet större i Stockholm och det är därmed svårare att komma fram. På en mindre ort kan det däremot vara lättare att få utrymme i lokalpressen etc.

AVGRÄNSNING OCH URVAL

Geografiska begränsningar

Kerstin berättade om Lidköping och hur formen på kartan påverkade den geografiska begränsningen. Anita berättade att "NYA Stockholms kvinnokarta" i stort sett avgränsades till Stockholm inom tullarna, "Centrala Stockholm", och att närliggande stadsdelar eller förorter inte kommit med. En annan avgränsning är att i Stockholmskartan finns inga historier som knyts till rivna hus. Det skall gå att besöka platsen och "se något".

Ebon berättade hur den första kvinnokartan för Sundsvall begränsades geografiskt av stenstan (Sundsvalls innerstad), men inför den nya har de hittat nya kvinnor de vill ha med - kvinnorna (det subjektiva urvalet av intressanta kvinnor) gjorde att det geografiska området utvidgas. Detta diskuterades utifrån hur andra gjort med det geografiska urvalet.

Att arbeta över en stor geografisk yta i fråga om vandringar och/eller bussturer diskuterades. Njurundas planer på olika tema-vandringar på bland annat kyrkogårdar lyftes fram som bra exempel.

Det diskuterades också om det går att använda olika typer av digitala hjälpmedel såsom CD-skivor att ha i bilen eller speciella guide-appar?

Tematiskt urval

Eva berättade hur de i Varberg utgått ifrån hus som de vill veta och berätta mer om - ingången har alltså varit att skapa vandringar och sedan utifrån dessa hitta kvinnor att berätta om. De har även utgått från den gängse bilden av Varbergs historia, bland annat som badort, och sedan berättat om denna historia utifrån olika historiska kvinnor.

Gotlands-kartan kommer utgå från platser över hela ön där fokus är att försöka få en jämnvikt av platser. De vill som i Varberg utgå mycket från platserna och teman liksom viktiga fenomen i öns historia - exempelvis Barlingbo mejeri där de försöker hitta en mejerska som kan representera den byggnaden och historien.

Alla var överens om att det är viktigt med en bredd - att ha med kvinnor från olika samhällsklasser, från olika historiska epoker m.m.

Subjektivt och personligt

Förutom att vara beroende av tidigare historieskrivning och det urval som gjorts där för vilka kvinnor som kommit med eller ej är urvalet till kvinnokartorna aldrig helt objektivt, även om ambitionen är att vara det. Det kan därför vara bra att vara flera personer i arbetet för att få in olika infallsvinklar och syn på vilka som ska vara med. Det poängterades dock att detta även kan leda till problem. Olika starka uppfattningar leder ibland till en minsta gemensam nämnare som får en urvattnad intetsägande beskrivning/formulering etc till resultat. Ebon upplyste om att det alltid kommer finnas de som tycker att urvalet är fel men att dessa personer då kan göra en egen karta.

Disposition

Dispositionen påverkar urvalet och måste därför göras utifrån den färdiga produktens begränsningar - exempelvis hur många sidor den skall ha eller hur mycket som skall stå om varje kvinna.

ARBETSGRUPPER OCH KONTAKTNÄT

Att arbeta i grupp

De deltagare som redan gjort kartor var överens om att det bästa är att arbeta i grupp. Dels blir arbetsbördan på individen mindre, dels kan det vara bra för att få till ett bra urval. Alla har olika ingångar, intressen, synvinklar - vilket gör att urvalet av kvinnor blir mindre enspårigt och mer intressant.

Men hur hittar en folk att arbeta med? Många av de som gjort kartor kände varandra redan innan i och med att de varit engagerad i föreningsliv på orten, inom arbetslivet mm. Därför hade de redan kontakter. Men hur gör de som inte har det, som Elin och Frida, som flyttat till orten och som inte har nätverk sedan tidigare? Hur ska de hitta andra att arbeta med? Tips och idéer kom fram (se Bilaga 1: "Tips och idéer inför arbetet med Kvinnokarta"). Tipsen kan även vara bra att ta till sig för en redan sammansvetsad grupp, det kan finnas personer utanför gruppens krets som vill vara med.

HÄNVISNINGAR

Frågan lyftes kring hur vi kan göra om en historisk kvinna förekommer i flera kartor. Kartorna ska gärna referera och hänvisa till varandra i den utsträckning detta är möjligt.

Bra också att tipsa om andra kvinnokartor när vi är ute och föreläser eller guidar.

DATABASER OCH FÖRTECKNINGAR

Gunilla visade hur Meja-föreningen gjort en databas över jämtländska kvinnor på internet via Wikia. Här samlas både nu levande och döda framstående jämtländska kvinnor.

En kort diskussion följde om vi ska ha med nu levande kvinnor och reklam för aktuella platser? Vem uppdaterar när förändringar sker? Detta gäller både databaser och kartorna. Här hade deltagarna lite olika åsikter om vad som är bäst, men poängterade att det i alla fall är något som varje grupp måste besluta om.

Många tankar väcks i och med Gunillas presentation. Behovet att träffas igen i nätverket och att diskutera hur vi kan gå vidare poängteras.

Gunilla visar föreningen Mejas hemsida

HUR GÅR VI VIDARE?

Deltagarna diskuterade hur det nätverk som i och med denna workshop startar rent praktiskt skall kunna hålla kontakten för vidare utbyte och samarbeten. Den bästa lösningen är en mejllista. Denna ska administreras av Anita och Kerstin och ha följande mejladress:

NATVERK@DEA-KVINNOMUSEER.NU

Det beslutades även att alla deltagare skall skicka dokumentation som skall läggas in på DEA:s hemsida så att Kerstin där kan lägga in information om alla kartor, hemsidor, föreningar m.m.

AVSLUTANDE RUNDA

Avslutningsvis fick alla säga vad de tyckt om workshopen, vad de fått med sig och tankar inför fortsatt arbete.

Om workshopen

Bra ordnat med mat, fika, boende.

Bra modererat och planerat.

Bra och givande diskussioner.

Givande möten

Viktigt med erfarenhetsutbytet.

Viktigt med tips för dem som inte gjort klart kartor.

Inspirerande!

Bra att få ett ansikte på alla.

Bra att få ta del av andras nätverk och få tips om personer en kan kontakta för hjälp.

Om diskussionerna

Alla har haft något att bidra med oavsett var i processen de är.

Skönt att det varit separatistiskt, alla har fått utrymme.

Om kartorna

Spännande att se hur alla tacklas med både liknande och olika saker i sitt arbete - kul att alla är på olika nivåer.

Intressant att höra om alla kartor - många blir sugna på att besöka alla orter!

Övrigt

Bra att vara fler från samma grupp för att kunna reflektera med varandra och diskutera.

TILLS VIDARE

Alla ska skicka info om kartor, eventuella hemsidor m.m. till nätverket.

Ett nytt möte föreslås: 25-26 januari 2020 i Sundsvall. Hur detta skall finansieras får vi alla fundera över.

Ett pressmeddelande ska skickas ut om workshopen (se bilaga 2).

BILAGA 1

Tips och idéer inför arbetet med **KVINNOKARTA**

Framkomna under workshop om Kvinnokartor i Stockholm
15-16 juni 2019, sammanställda av Elin Hägg.

Hur kommer jag igång?

KONTAKTA DEA

Kanske finns det redan medlemmar på din ort, eller så har kanske någon kontakter? DEA har ett nätverk som spänner över hela Sverige och hjälper gärna till.

HITTA ANDRA ATT ARBETA MED

Det blir bättre och roligare om ni är tillsammans. Det har också visat sig att urvalet av de historiska kvinnorna som kommer med kan bli mer spännande och varierande om ni är en varierad grupp. Alla har olika intressen och kunskaper att bidra med.

SKAPA EN STRUKTUR

Även om det blir roligare tillsammans kan det ibland bli lite rörigare. Bestäm gärna tidigt vem som gör vad och hur ni ska lägga upp arbetet. En del har gjort kartor i studiecirkel, som enskilda föreningar eller som specifika projekt. Välj det som passar er och fråga om ni känner er osäkra.

KOLLA OM DET REDAN FINNS LIKANDE PROJEKT

Att kvinnor själva måste lyfta fram kvinnors historia är något som uppmärksammades redan på medeltiden - så det är inte helt omöjligt att någon annan redan gjort något liknande på din ort. Det är inte alltid så lätt att hitta, så kolla gärna på bibliotek eller lokala arkiv om de känner till något kvinnohistoriskt projekt sedan tidigare. Har du tur kanske det finns någon guide eller studieledare som har erfarenhet sen tidigare.

Hur hittar jag andra att arbeta med?

Känner du ingen annan på orten eller har du inga vänner som är intresserade att vara med? Starta en instagram eller en facebook-sida för projektet och bjud in folk att vara med. Planera ett uppstartsmöte och sätt upp affischer på stan där du bjuder in folk att komma och få information. Tipsa lokalradio och tidningar om uppstartsmötet och projektet. Kanske känner någon i DEA till en person på din ort som du kan kontakta.

Vad är en historisk kvinna?

Detta kanske låter enkelt, men det kommer under arbetets gång visa sig att det inte är så lätt. Här är några saker ni kan fundera på:

Kan det vara en nu levande kvinna?

Måste hon gå att knyta till en specifik plats?

Måste hon vara lätt att hitta information om?

Ska hon vara känd?

Ska hon ha verkat på orten eller räcker det om hon föddes där eller bodde en tid där?

Diskutera och försök att sätta upp begränsningar, det kommer att hjälpa er i urvalet senare.

Vilka andra begränsningar ska vi ha?

GEOGRAFISKA BEGRÄNSNINGAR

Ska det vara en liten del av stan som går att ta sig igenom på kort tid, eller ska det vara en hel socken? Fundera på vad kartan ska användas till (stadsvandringar, som turistbroschyr etc.) och vilket geografiskt område ni vill avgränsa er till.

TID

Ska det vara kvinnor från stenåldern ända fram till idag eller ska ni fokusera på kvinnor under en viss tid? Det är lättare att hitta information om kvinnor födda efter 1800-talet, men då missar ni också en stor del av ortens historia om ni vill vara mer omfattande. Fundera och diskutera vad ni vill göra.

OLIKA SAMHÄLLSGRUPPER

En bra sak att fundera på är olika grupper av människor. Fattiga och rika, gamla och unga, konservativa och radikala, kända och okända. Fler kommer finna nöje av er karta om de hittar en kvinna de kan identifiera sig med eller intressera sig för. Men sen kan det också ha sina fördelar att alla kvinnorna är kändisar - diskutera och kom överens om hur ni vill göra.

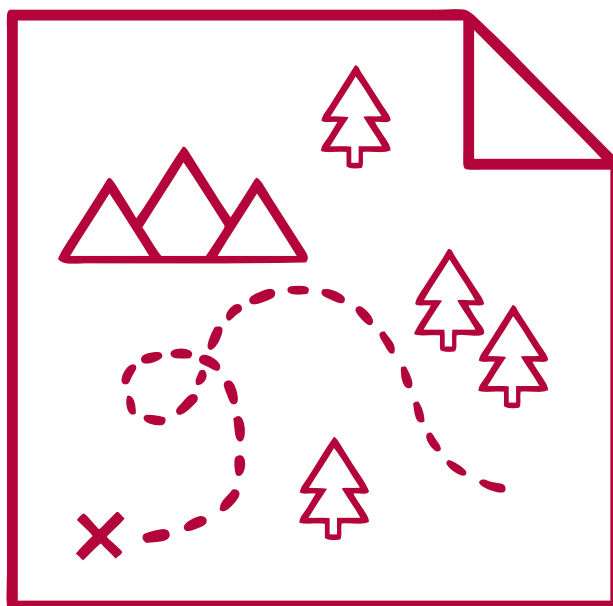
OLIKA TEMAN

Är du själv väldigt intresserad av litteratur blir det kanske lätt många kvinnliga författare och väldigt få idrottare, till exempel. Tänk brett och fundera på olika områden av samhället där kvinnor verkat.

Hur ska kartan se ut?

Det kan vara bra att fundera tidigt på hur den färdiga produkten ska se ut. Kartan kan se ut på flera sätt och det påverkar såklart hur många kvinnor ni ska ha med. Gör det som ni tycker passar era förutsättningar och vad ni vill göra.

För en stor geografisk yta kanske en guidebok passar bättre. Vill ni göra en stadsvandring kan en utvikbar karta kanske passa bäst. Se DEA:s hemsida för olika exempel hur andra gjort.

Hur hittar vi historiska kvinnor?

Här är några tips på ställen där ni kan få hjälp att söka efter historiska kvinnor:

Arkiv

Museum

Bibliotek

Prata med kvinnor på äldreboenden

Hembygdsföreningar

Släktforskare

Sockenböcker

Kanske finns det någon känd kvinna från din ort som det redan finns mycket skrivet om?

På biblioteket finns kvinnobiografiska lexikon och det finns databaser på internet som samlar kända kvinnor så som skbl.se (svenskt kvinnobiografiskt lexikon).

Wikipedia har också förgreningssidor där de delat in personer efter olika teman, som kändisar från en viss ort eller kvinnliga ingenjörer m.m.

Vilka kvinnor ska vi ha med?

I början kanske det känns svårt att hitta historiska kvinnor, men ju mer ni letar och desto fler som får höra talas om ert projekt, desto fler historiska kvinnor kommer ni hitta. Det leder er till att ni måste göra ett urval.

Att göra ett urval är svårt, men det finns några saker som kan hjälpa. Gå tillbaka till era riktlinjer kring geografiska begränsningar m.m. och håll er till det om det går.

Ska ni göra en stadsvandring kanske det räcker med några stopp, medan en guidebok rymmer fler kvinnor.

Det är bara att konstatera att hur ni än gör kommer urvalet att vara subjektivt och personligt. Det är ni som gör kartan. Som DEA:s förra ordförande Ebon sagt:

**OM NÅGON INTE GILLAR
ERAN KARTA, FÅR DE VÄL
GÖRA EN EGEN**

Hur får vi pengar?

Det här är en ständigt återkommande fråga. Kolla med din kommun eller stad om de har stipendier eller fonder där ni skulle kunna söka pengar. Ibland finns speciella "tryck-stöd" för föreningar att söka. Kanske kan ni starta en crowdfunding eller liknande?

Om någon vill att ni ska komma och föreläsa om ert arbete eller hålla i en stadsvandring, säg att ni vill ha betalt. Kan den som bjudit in er inte betala får ni diskutera det då, men var inte rädd att ta betalt. Det är ett stort och viktigt arbete ni gör.

Vad ska kartan kosta?

Beroende på vad det är för karta, om den är stor eller liten, digital eller tryckt, kostar den såklart olika mycket både att göra för er och att köpa för andra sen. Fundera på hur ni vill göra.

Tänk på att om ni ska ta in någon som gör layout och grafisk design (vilket är att rekommendera om ni inte kan själva) så kostar det pengar. En del bilder kanske kostar att använda, och andra omkostnader kan uppkomma.

Att trycka kostar såklart pengar. Det är svårt att uppskatta hur många ni kommer sälja, men försök räkna ut det och fråga sedan på tryckerier vad det skulle kosta att trycka en sådan upplaga.

En del exemplar kommer ni kanske vilja dela ut gratis som reklam, så tänk på att ungefär 10% av upplagan kommer gå till det.

Hur funkar det med upphovsrätt för bilder?

Tänk redan nu på att det finns upphovsrättsliga regler för konstverk, fotografier, kartor m.m. I princip gäller upphovsrätten 70 år efter upphovspersonens död.

Många museer har arkiv med gamla fotografier som kan vara fria att använda. En del använder sig av databaser online som "Digitaltmuseum" eller "europeana". "Kringla" heter Riksantikvarieämbetets samlings sida för databaser. Det finns såklart fler ställen, men alla kan ha speciella regler som måste kollas upp.

Tänk på att det ofta krävs tillstånd också för att beskära eller ändra en bild. Det kan också vara bra att fråga anhöriga om det är okej att använda en bild av en person, även om inte de inte själva äger upphovsrätten.

Hur funkar det med upphovsrätt för kartor?

För att göra en karta rekommenderar DEA att ni kontaktar Stadsbyggnadkontoret eller en GIS-tekniker som kan kartor.

Historiska kartor (äldre än 70 år) är fria att använda men en del historiska kartor är överarbetade av någon i nutid och då kan den personen ha upphovsrätt till verket – och då blir det fråga om tillstånd ev. ersättning för att få använda den. Det finns också militära säkerhetsregler vid användning av kartor.

Vad ska mer vara med?

Nu när ni börjat sätta ihop en kvinnokarta med text, bilder, karta och kartpunkter finns det såklart en massa saker att tänka på. Här är några tips på saker som ska vara med:

Saker att ha med om varje kvinna:

Namn, födelse- och dödsår är basuppgifter. Det är viktigt att vara konsekvent och försöka få med sådana uppgifter om alla. Viktigast är sedan såklart den information som gör henne intressant att ha med i kartan.

Andra saker att ha med i kartan:

Författare (vilka ni är som gjort kartan)

Vilka ni fått bidrag/stipendier från

Eventuellt studieförbund ni samarbetat med

Eventuella andra samarbetspartners, personer och andra som bistått i arbetet.

Källhänvisning/litteraturförteckning

Bildförteckning med källhänvisningar

Kontaktuppgifter (er hemsida till exempel)

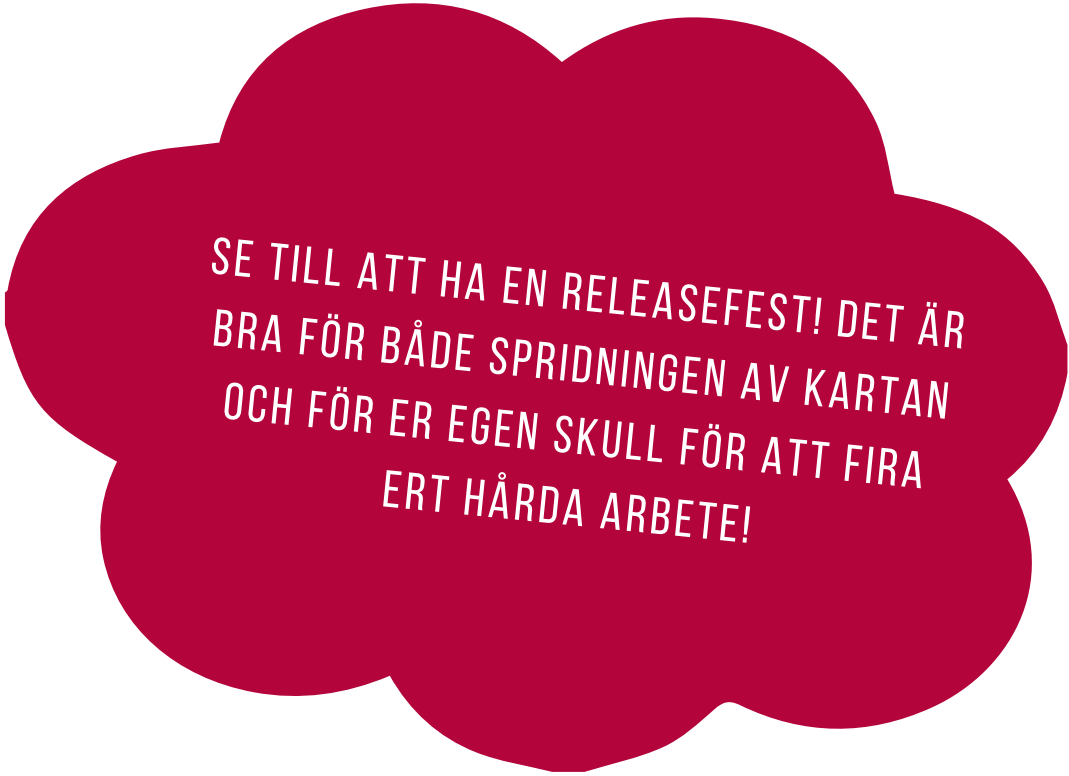
DEAs logga

Hur och när avslutar vi?

Sätt ett datum när kartan ska vara klar. Ni kommer hela tiden hitta nya spännande kvinnoöden, men för att inte sväva iväg för mycket och slita ut er helt är det bra att ha en deadline.

Sätt också en deadline för text och bild i god tid och att någon ansvarar för att "piska på" de andra så att kartan blir klar i tid.

SE TILL ATT HA EN RELEASEFEST! DET ÄR
BRA FÖR BÅDE SPRIDNINGEN AV KARTAN
OCH FÖR ER EGEN SKULL FÖR ATT FIRA
ERT HÅRDA ARBETE!

Hur går vi vidare?

Förutom guidade turer, föreläsningar eller andra händelser som kartan leder till, behöver inte arbetet vara slut nu. Chansen är stor att ni nu kommer få ännu mer tips på historiska kvinnor - kanske är det bara att börja om och göra en uppföljare?

BILAGA 2: PRESSMEDDELANDE

Nätverk ska sätta kvinnor på kartan

I helgen höll föreningen DEA-föreningen för kvinnohistoriskt museum workshop i Stockholm under två dagar. Medlemmar från hela Sverige samlades för att diskutera hur de ska kunna samarbeta och inspirera varandra i arbetet med kvinnokartor och bildade ett nätverk för kvinnokartor.

“Kvinnokartor” är kartor över en stad, ort eller trakt som visar kvinnors avtryck i det offentliga rummet. Ofta är de upplagda som förslag till vandringar eller utfärder. Urvalet öppnar för ett annat perspektiv på historien och det offentliga rummet.

Idag finns kartor för bland annat Stockholm, Göteborg, Sundsvall, Östersund, Nora, Lidköping, Söderslätt och Landskrona.

Flera orter är på gång att få egna kartor som Varberg, Gotland, Njurunda, Kristianstad och Kristinehamn.